

Nytt Johnny Cash-museum planeras

Ett nytt museum tillägnat countrylegenden Johnny Cash ska slå upp portarna i countrys mecka Nashville senare i år. Bakom museet står Cash-samlaren Bill Miller. (TT Spektra)

Schlager banade väg för dagens musikjournalistik

Melodifestivalen i all ära. Men tidningen Schlager var allt annat än glitter och ytlighet. Det var landets första musiktidning som tog sitt ämne på fullaste allvar.

BOOK

Jag var på partyt när tidningen Schlager, en förlaga till nittio-tals-musiktidningen Pop och senare Sonic och Gaffa, firade 25 år sedan deras första nummer gavs ut 1980.

Jag vet inte vilka som spelade den kvällen men jag minns att jag kände, som tonåring med rockjournalistdrömmar, att de varit med och stakat ut vägen för dagens nöjesjournalistik. Att bevakningen av Hultsfred, Sweden Rock Festival eller Way out west och artisthändelser som en konsert med Lauryn Hill genererar flera tidningssidor och nyhetsinslag på tv.

Ger en rättvis bild

Det är på tiden att texterna från Schlager, som nu bara kan köpas i väl sorterade second hand-butiker, får sin egen bok. Urvalet är blandat, men ger en relativt rättvis bild av hur Schla-

Boken om tidningen Schlager rymmer mycket tidlöst material.

ger såg ut under de fem år den existerade, för att sedan slås ihop med tidningen Ritz och bli Slitz, och sedan gå från musiktidning till vad den numera är.

Ambitionen från redaktörerna **Håkan Lager**, **Thore Soneson**, **Mats Lundgren** och **Bengt Eriksson** var att skapa en svensk motsvarighet till en tidig ver-

sion av det amerikanska magasinet Rolling Stone. Men trots att Schlager fyllde ett hål i svenska tidningshyllor var den inte tillräckligt uppseendeväckande för att riktigt sticka ut fullständigt. Det fanns saker som var kontroversiella på redaktionen, som en text om brittiska punkbandet Slits som återfinns i boken (varför får vi inte veta, men kanske har det något att göra med att alla i bandet var kvinnor och personifierade ung sexualitet bland annat genom att posera nakna på sitt debutomslag). Viljan och idealismen kanske borde ha varit högre.

Punkens framväxt

Tidningen Schlager var framförallt viktig för att dokumentera framväxandet av den svenska punkscenen, vilket kan – i grova drag – jämföras med dagens svenska hiphopscen.

Den mest intressanta musiken brukar ofta skapas utanför storstädernas tullar och shoppingkvarter, där ett fåtal av skribenterna faktiskt bosätter sig. Men Schlager gjorde ett bra jobb att skildra det utan exotism eller nonchalans och utan en proble-

mativering och beundran. Alla reportage från speciellt den svenska punkscenen går i 100 kilometer i timmen. Det är superlativ, rusdrycker och ändlös energi.

Här kommer politiken in i bilden. Ska man skildra popmusik ur det underläge där den ofta gör sig bäst, när den får kämpa och streta, blir det medium där det publiceras i automatiskt också politiskt. Många av frågorna i Schlager handlade om att politisera popmusiken – ett exempel är de fantastiska Abba-texterna – en tanke sprungen ur det proggiga sjuttio-talet.

Ibland blir det påstridigt, onödigt, och den idealiserande tankegången att skriva låtar utan ett politiskt budskap eller slagord blir på något sätt "sämre" i skribenternas ögon. **Thomas Di Leva** påpekar detta, när det avhandlats att han jobbat som diskare hos Försvarsmakten ("Nu ska han sätta i gång igen ... försvaret och politik").

Generellt är den politiska medvetenheten inget som stör, tvärtom, men det blir missvisande när man ser jämställdhetstänket på texterna i *Best of Schlager*: 21 män och 9 kvinnor. Många kvinnliga skribenter blev senare åsidosatta till att skildra "kvinnogrupper", som det så hemskt kallas rätt okritiskt i

Di Leva i en gammal klassisk Schlager-intervju.

flera texter, och börjar i stället byta ämnen. **Hélène Benno** gjorde senare konsumentjournalistik och resereportage, **Susanne Ljung** modejournalistik, **Kristina Adolfsson** fortsatte med musikjournalistiken.

Gränser suddas ut

Det finns mycket tidlöst material, som fångar inte bara skarven mellan sjuttio- och åttiotal och de musikaliska gränser som behövde suddas ut. Schlager var och nosade i alla hörn av landet efter nya scener och artister, en full täckning av de nya musikaliska rörelserna. De texterna som stannar kvar i minnet är främst skrivna av Susanne Ljung och Bengt Eriksson, och reportagen från reggaemusikens Jamaica är imponerande. Men det är ett kallt och trist Sverige som målas upp, med nästan bara gubbartister och utan ett enda av Schlagers fina fotografier för att liva upp.

Tur att inte medielandskapet eller musikvärlden ser ut så längre.

Fredrik Thorén

Åsiktsarmén som blev ett monster

Tidningen Schlager var före sin tid på många sätt. I dag, när kvällstidningarna viger förstasidorna åt Kikki Danielssons pillerproblem och Thorsten Flincks kladdiga gubbnävar, har ytligheten nått sin yttersta spets.

Det ska vägas mot hur det var förr. Då bevakades till exempel Melodifestivalen enligt följande:

Dagen innan: Genomgång av låtarna. Rakt upp ner. Dagen därpå: "Fel låt vann – tittarstorm i natt" med stora svarta bokstäver på förstasidan.

Tidningen Schlager hade ingenting med Melodifestivalen att göra. De föraktade spektaklet och skrev i stället långa texter om musiken de själva gillade.

Vi hade ingenting annat på 80-talet. Det var Okej, Schlager och Ritz och de tre brittiska musiktidningar som Centrumkiosken i Källinge tog hem varje måndag.

I dag känns tonen i Schlager ganska mossig. Ändå är det just tonen som skapade ett monster av tryckare och tänkare och (tyvärr också) kvackare när 80-tal blev 90-tal och 00-tal.

En avgörande milstolpe var när Schlager blev Slitz 1986. Numera är Slitz mest en nakenchock, men under 80-talets sista år var tidningen landets i särklass bästa nöjesbibel. Sveriges bästa nöjesjournalister fick där chansen att skriva om – vad som helst. Jan Gradvall åkte till Italien och kom tillbaka med ett 24 sidor långt reportage om kaffe. Ett nummer vigdes helt åt London. Och så vidare.

En hängiven musik- och nöjesjournalistik med klass och stil som tyvärr inte uppskattades av alla.

Upplagan sjönk. Tidningen bytte skepnad och blev nära nog en porrtidning för pilkska lumparkillar.

"Vi skriver om vad vi vill"-armén gick vidare. Andres Lokko hade etablerat sig som en tongivande skribent på Slitz i början av 90-talet. Han startade tidningen Pop med några av landets bästa skribenter. Hängivenheten och den besatta kärleken till musiken genom-

sytrade Pop. Läsarnas ängslighet också. Få vågade ifrågasätta och söka sig bortom den musik som herrarna, damerna och tjänstefolket på tidningen skrev om.

Insikten om att så var fallet bekräftades i tidningens sista nummer – "Vi skapade ett monster".

– Jag var en del av en slags åsiktsarmé inom vilken det blev en slags nödvändighet att tävla om vem som syntes mest. Det handlade mer om att vara känd än att skriva bra. Vi som skrev personligt blev inte journalister utan profiler. Ens persona blev viktigare än texten och det tyckte jag inte om, berättade Andres Lokko nyligen i en intervju i SVD.

Helt rätt. Därför är det en befriande känsla att läsa de långa reportagen i tidningar som Filter.

Jag har ingen aning om vilka personerna bakom texterna är. Slutar orden ändå.

Och där har även dagstidningarna något att lära.

Att hitta sig själva i ett mediabus där de flesta bara apar efter.

Andres Lokko tror att framtidens dagstidningar snart återfinns styrkan i Ordet.

– Det som lockar är intressanta reportage och kolumnisterna. Vi vill inte betala för nyheter. Det är en naturlig utveckling. Tidningarna blir sakta men säkert mer litterära. Kanske hjälpte kändishysterin och den tillhörande ängsligheten till att föra oss mot den här punkten.

Första numret av Slitz.

Slitz klassiska Londonnummer december 1989.

Andres Lokko, tongivande tryckare och nöjesjournalist när tidningen Schlagers efterskalv lagt sig.

Foto: MAGNUS HJALMARSON NEIDEMAN